

9.12.2022

Vero-osasto

Perustuslakivaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle automaattista päätöksentekoa verotus- ja tulliasioissa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 224/2022 vp)*Esityksen tausta*

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies antoi marraskuussa 2019 Verohallinnon automaattista päätöksentekoa koskevan ratkaisun (EOAK/3379/2018). Apulaisoikeusasiamies piti Verohallinnon automatisoitua verotus- ja päätöksentekomenettelyä lainvastaisena, koska se ei perustu asianmukaiseen ja täsmälliseen lainsäätelyyn, jossa olisi otettu huomioon hyvän hallinnon ja oikeusturvan sekä virkavastuun asianmukainen toteutuminen. Apulaisoikeusasiamies totesi, että automatisoidun päätöksenteon sääntelytarpeet tulee selvittää viivymättä. Myös perustuslakivaliokunta on pitänyt useissa viime vuosien antamissaan lausunnoissaan tärkeänä, että automaattista päätöksentekoa koskevan yleislainsäädännön valmistelu käynnistetään viivytyksettä.

Oikeusministeriö käynnisti perustuslakivaliokunnan edellyttämän yleislainsäädännön valmistelun alkuvuodesta 2020, ja hallituksen esitys julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 145/2022 vp) annettiin eduskunnalle 19.9.2022.

Esityksen tavoitteet ja keskeinen sisältö

Tässä esityksessä ehdotetuilla muutoksilla poikettaisiin eräiltä osin hallintolakiin ehdotetusta automaattista päätöksentekoa julkisessa hallinnossa koskevasta yleissääntelystä verotus- ja tulliasioissa. Automaattinen ratkaiseminen olisi tällöinkin mahdollista vain silloin, kun hallintolaissa säädettäviksi ehdotetut yleiset edellytykset asian automaattiselle ratkaisemiselle täyttyvät. Viranomaisen tulisi lisäksi tehdä automaattista ratkaisemista sisältävästä toimintaprosessista tiedonhallintalakiin ehdotetun sääntelyn mukainen perusteltu käyttöönottopäätös, josta ilmenevät prosessin käyttöönoton edellytykset ja sovelletut säännökset.

Ehdotetut muutokset mahdollistaisivat Verohallinnon automaattisen päätöksenteon oikaisuvaatimusten käsittelyssä tietyissä tilanteissa ja eräissä muissa asioissa, joissa se ei olisi sallittua hallintolakiin ehdotetun sääntelyn mukaan. Tullin osalta mahdollistuisi oikaisuvaatimusten automaattinen ratkaiseminen tietyissä tilanteissa.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia myös oma-aloitteisten verojen myöhästymismaksumenettelyyn. Lisäksi Verohallinnon menettelyä rekisteröintiä ja vero-kausia koskevien päätösten antamisessa yhtenäistettäisiin.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi muutosta ajoneuvoveron veronkorotusta koskevaan sääntelyyn.

Muutokset tulisivat voimaan 1.1.2024, mutta eivät kuitenkaan ennen julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevan yleislainsäädännön voimaantuloa.

Poikkeukset hallintolakiin ehdotetusta oikaisuvaatimusten automaattisen käsittelyn kiellosta

Hallintolakiin ehdotetun säännöksen mukaan oikaisuvaatimusta tai siihen rinnastuvaa vaatimusta ei voitaisi ratkaista automaattisesti. Yleislainsäädäntöä koskevan hallituksen esityksen mukaan oikaisuvaatimuksen automaattinen ratkaiseminen kiellettäisiin, koska sen oikeusturvaan liittyvä luonne edellyttää yleensä, että vaatimuksen tutkii luonnollinen henkilö. Tämän lisäksi oikaisuvaatimusten ratkaiseminen edellyttää usein myös sellaista harkintaa, joka ei ole automatisoitavissa. Yleislainsäädäntöä koskevassa hallituksen esityksessä todetaan kuitenkin, että tietyillä hallinnonaloilla ja tietyissä asiaryhmissä saattaa olla tilanteita, joissa asianosaisen oikeusturvan ei voida katsoa vaarantuvan oikaisuvaatimuksen ratkaisemisesta automaattisesti.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi Verohallintoa koskien verotusmenettelylaissa ja Tullin tulliverotusta koskien tullilaissa, että oikaisuvaatimus voitaisiin ratkaista automaattisesti, jos oikaisuvaatimuksessa esitetään uusi vaatimus tai uutta selvitystä ja oikaisuvaatimus hyväksytään kaikilta osin. Automatisointi ei koskisi tulliasiamiehen tai Veronsaajien oikeudenvilvontayksikön tekemiä oikaisuvaatimuksia, joista jälkimmäiset käsitellään aina oikaisulautakunnassa.

Käytännössä oikaisuvaatimuksen automaattinen käsittely edellyttäisi, että oikaisuvaatimuksen tekijä on ilmoittanut vaatimuksensa ja sen perusteet sähköisessä palvelussa tai lomakkeella riittävän yksilöidysti ja tarkasti siten, että tiedot saadaan Verohallinnon tai Tullin tietojärjestelmään rakenteisessa muodossa. Oikaisuvaatimus voitaisiin ratkaista automaattisesti, jos vaatimuksen oikeellisuus voidaan riittävästi todeta ohjelmallisesti. Viranomainen voisi määritellä oikaisuvaatimusten automaattiselle käsittelylle, kuten muullekkin automaattiselle päätöksenteolle, riskiarvioon perustuvia kriteereitä, joiden täytyessä vaatimus siirrettäisiin virkailijan ratkaistavaksi. Tällaisia kriteereitä voisivat olla tavallisesta poikkeavat tiedot, kuten epätavallisen suuret tai pienet lukuarvot taikka epäloogisuudet verovelvollisen esittämien ja viranomaisella olevien tietojen välillä. Automaattinen ratkaiseminen voisi koskea sellaisia oikaisuvaatimuksia, joiden ratkaiseminen ei viranomaisen etukäteisen harkinnan mukaan sisällä seikkoja, jotka edellyttävät tapauskohtaista harkintaa tai joiden osalta virkailija on harkinnut tapauskohtaista harkintaa edellyttävät seikat. Käytännössä viranomaisella tulisi olla oikaisuvaatimusten käsittelyssä vakiintunut lakiin perustuva ratkaisukäytäntö ja säännöt, joiden mukaisesti vaatimukset tutkitaan ja ratkaistaan samanlaisissa tapauksissa.

Verotusmenettelylaissa ehdotetaan säädettäväksi lisäksi kahdesta muusta tilanteesta, joissa oikaisuvaatimukseen voitaisiin antaa ratkaisu automaattiossa. Ensinnäkin Verohallinnon ratkaisu siitä, ettei asiaa ratkaistaisi oikaisuvaatimukseen annettavalla päätöksellä vaan täydentävällä verotuspäätöksellä, voitaisiin tehdä automaattisesti. Toiseksi asia voitaisiin ratkaista automaattisesti myös, jos verovelvollisen oikaisuvaatimuksen johdosta verotuspäätös tai muu Verohallinnon päätös kumotaan ja Verohallinto käsittelee asian uudelleen. Säännös koskisi esimerkiksi verotusmenettelylaissa tarkoitettua tilannetta, jossa verotus on toimitettu arvioimalla ja verovelvollinen hakee muutosta verotukseen antamalla verotuksen päättymisen jälkeen veroilmoituksen. Verohallinto voisi tällöin

kumota arvioverotuksen ja toimittaa verotuksen uudelleen automaattiossa, jos asian automaattisen ratkaisemisen edellytykset muutoinkin täyttyvät. Sekä täydentävään verotuspäätökseen että uudelleen käsittelyssä tehtävään päätökseen voi hakea oikaisua oikaisuvaatimuksella.

Poikkeukset hallintolakiin ehdotetusta oikeussuojaedellytyksestä

Hallintolakiin ehdotetun säännöksen mukaan automaattisen ratkaisemisen edellytyksenä olisi luonnollisen henkilön osalta muiden automaattista ratkaisemista koskevien edellytysten lisäksi se, että hän voisi vaatia päätökseen oikaisua viranomaisessa maksutta käsiteltävällä oikaisuvaatimuksella tai siihen rinnastuvalla vaatimuksella. Yleislainsäädäntöä koskevan hallituksen esityksen mukaan säännöksellä toteutettaisiin tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 2 kohdan b alakohdassa säädettyjä suojatoimivaatimuksia. Mainittu säännös edellyttää, että jäsenvaltion lainsäädännössä on vahvistettava asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi. Tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 71 perustelukappaleen mukaan asianmukainen suojatoimi olisi ainakin oikeus vaatia ihmisen osallistumista tietojen käsittelemiseen, mikä toteutettaisiin hallintolaissa mahdollisuudella vaatia maksutta oikaisua. Hallituksen esityksessä todetaan edelleen, että hallintolakiin ehdotetusta vaatimuksesta olisi mahdollista säätää toisin erityislaissa, missä yhteydessä olisi huolehdittava, että erityislakiin sisältyvät riittävät tietosuojalainsäädännön edellyttämät suojatoimet.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi verotusmenettelylaissa, perintö- ja lahjaverolaissa, ennakkoperintälaissa ja veronkantolaissa eräistä tilanteista, joissa hallintolakiin ehdotetusta oikeussuojaedellytyksestä poikettaisiin ja asia voitaisiin ratkaista automaattiossa sen estämättä, että luonnollinen henkilö ei voi vaatia ratkaisuun oikaisua.

Ensinnäkin säädettäisiin siitä, että veroilmoituksen, perukirjan, muun ilmoituksen tai tietojen antamisajan taikka perunkirjoituksen toimittamisajan pidentämistä koskeva asia voitaisiin ratkaista automaattisesti myös, jos luonnollisen henkilön vaatimusta ei hyväksytä. Hakemuksen hylkääminen automaattiossa voisi tulla kyseeseen tapauksissa, joissa asian ratkaiseminen ei edellyttä tapauskohtaista harkintaa, kuten silloin, kun hakemus on tehty vasta säädetyn määräajan jälkeen. Asian ratkaisemisen automaattiossa tällaisissa tosiseikoiltaan ja oikeudellisesti selvissä tapauksissa ei arvioida vaarantavan verovelvollisen oikeusturvaa.

Toiseksi säädettäisiin siitä, että Verohallinto voisi tehdä pidätysprosenttia ja ennakonkannossa maksettavaa veroa koskevat päätökset automaattisesti sen estämättä, että päätöksiin ei voi suoraan vaatia oikaisua. Tämä olisi välttämätöntä, jotta Verohallinto voi laskea verovuoden verokortit ja ennakkoverot noin viidelle miljoonalle henkilöasiakkaalle siten, että ne ovat heillä ja suorituksen maksajilla ajoissa. Ehdotuksen ei arvioida vaarantavan verovelvollisen oikeusturvaa, koska hän voisi pyytää pidätysprosentin ja perusennakon uudelleen määrittämistä ja tehdä oikaisuvaatimuksen pyyntönsä johdosta saamastaan päätöksestä.

Kolmanneksi säädettäisiin siitä, että veron täytäntöönpanon keskeyttämisasia voitaisiin ratkaista automaattisesti myös, jos luonnollisen henkilön vaatimusta ei hyväksytä. Hakemuksen hylkääminen automaattiossa voisi tulla kyseeseen selvissä tapauksissa, joissa verovelvollisella ei ole oikeussuojan tarvetta, kuten silloin, kun vero, jonka täytäntöönpanolle keskeytystä haetaan, on jo maksettu tai jos verovelvollisella ei ole vireillä kyseistä veroa koskevaa oikaisuvaatimusta. Jos verovelvollinen sittemmin vaatisi oikaisua, täytäntöönpanon kieltä voisi ha-

kea samassa yhteydessä. Asian ratkaisemisen automaatioissa tällaisissa tosi-seikoiltaan ja oikeudellisesti selvissä tapauksissa ei arvioida vaarantavan verovelvollisen oikeusturvaa.

Viimeiseksi säädettäisiin siitä, että jos luonnollinen henkilö pyytää verojensa maksujärjestelyä Verohallinnon sähköisessä palvelussa, hän voisi samalla vaatia, että Verohallinto ei ratkaise asiaa automaattisesti. Jos vaatimus olisi esitetty, Verohallinto voisi ratkaista maksujärjestelyyn ryhtymistä koskevan pyynnön automaattisesti vain, jos maksujärjestelyä koskeva pyyntö hyväksytään. Verohallinnon olisi asian vireillepanon yhteydessä ilmoitettava, että vaatimuksesta huolimatta asia voidaan ratkaista automaattisesti, jos pyyntö hyväksytään. Maksujärjestelyyn ryhtyminen on Verohallinnon päätösvallassa, eikä Verohallinnon ratkaisuun ole muutoksenhakuoikeutta. Tämä vuoksi yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen oikeus vaatia ihmisen osallistumista tietojen käsittelyyn toteutettaisiin siten, että vaatimus voitaisiin esittää jo maksujärjestelyä pyydettyä. Säännöksen katsotaan sisältävän riittävät tietosuojalainsäädännön edellyttämät suojatoimet.

Myöhästymismaksumenettely oma-aloitteisessa verotuksessa

Oma-aloitteisessa verotuksessa määrätään myöhästymismaksua, jos veroilmoitus annetaan myöhässä. Myöhästymismaksun määrä on kolme euroa jokaiselta veroilmoituksen antamisen määräpäivää seuraavalta päivältä ilmoituksen antamisajankohtaan saakka, kuitenkin enintään 135 euroa. Jos ilmoitus annetaan yli 45 päivää määräpäivän jälkeen, myöhästymismaksun määrä on edellä mainittu määrä lisätyn kahdella prosentilla myöhässä ilmoitetun maksettavan veron määrästä. Verokaudelta annettavan oikaisuilmoituksen perusteella määrättävän myöhästymismaksun määrä on kaksi prosenttia myöhässä ilmoitetun maksettavan veron määrästä. Jos oikaisuilmoitus annetaan enintään 45 päivää määräpäivän jälkeen, myöhästymismaksua ei kuitenkaan määrätä. Veron määrän perusteella määräytyvä myöhästymismaksu on verolajilta enintään 15 000 euroa verokaudessa.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan verovelvollista on kuultava ennen myöhästymismaksun määräämistä, jos se on erityisestä syystä tarpeen. Kuulemiseen ei ole pääsääntöisesti tarvetta, koska myöhästymismaksun määräytymisperusteeseen ei sisälly Verohallinnon tapauskohtaista harkintaa ja laskentatapa on kaavamainen. Käytännössä verovelvollisia ei ole kuultu ennen myöhästymismaksun määräämistä. Myöhästymismaksut määrätään lähes aina automaatioissa.

Myöhästymismaksu voidaan jättää määräämättä, jos veroilmoituksen myöhässä antaminen johtuu yleisessä tietoverkossa tai Verohallinnon sähköisessä asiointipalvelussa olevasta toimintahäiriöstä. Verohallinto voi jättää myöhästymismaksun osaksi tai kokonaan perimättä, jos veroilmoituksen antaminen on viivästynyt verovelvollisesta riippumattomasta syystä, pätevästä syystä tai muusta erityisestä syystä. Ratkaisu myöhästymismaksun perimättä jättämisestä voidaan tehdä vasta sen jälkeen, kun myöhästymismaksu on määrätty.

Perustuslakivaliokunta katsoi tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) eduskuntakäsittelyn yhteydessä (PeVL 49/2017 vp), että lain myöhästymismaksun määräämättä jättämistä koskevaa säännöstä oli välttämätöntä täydentää nimenomaisella säännöksellä myöhästymismaksun määräämättä jättämisestä kokonaan tai osittain esimerkiksi myöhästymisen vähäisyyden tai myöhästymiselle osoitetun pätevän syyn perusteella tai muutenkin, jos maksun määrääminen olisi erityisestä syystä kohtuutonta. Valiokunta katsoi myös, että suorituksen maksajan kuulemisen osalta hallituksen esityksessä ei ollut esitetty sellaisia perusteluita, joiden johdosta arvioitavana ollut, enimmäismäärältään verraten

suuri rangaistuksenluonteinen rahamääräinen seuraamusmaksu olisi mahdollista määrätä pääsääntöisesti ilmoitusvelvollista kuulematta. Lakiin ehdotettua myöhästymismaksusäännöstä oli tämän johdosta muutettava siten, että ilmoitusvelvollisen kuuleminen määrättäessä 135 euron kiinteän enimmäismäärän ylittävää myöhästymismaksua muodostui pääsäännöksi, josta sinänsä oli mahdollista säätää erikseen poikkeuksia määrittelemällä poikkeamisen peruste yksityiskohtaisesti.

Perustuslakivaliokunnan kannanottojen johdosta ehdotettua sääntelyä muutettiin eduskuntakäsittelyssä kuulemisen osalta siten, että suorituksen maksajalle on varattava tilaisuus selvityksen antamiseen ennen myöhästymismaksun määräämistä, ellei suorituksen maksajan kuuleminen ennen myöhästymismaksun määräämistä ole ilmeisen tarpeetonta. Jos myöhästymismaksua määrätään enintään 200 euroa, on tilaisuus selvityksen antamiseen varattava vain, jos se on erityisestä syystä tarpeen. Myöhästymismaksun määräämättä jättämisen perusteita muutettiin siten, että myöhästymismaksu jätetään määräämättä, jos ilmoituksen antaminen on viivästynyt suorituksen maksajasta riippumattomasta syystä tai laiminlyönnille on pätevä syy tai muu erityinen syy.

Valmisteverotusmenettelyn ja autoverotusmenettelyn uudistamista koskevan hallituksen esityksen (HE 54/2020 vp) käsittelyn yhteydessä perustuslakivaliokunta katsoi (PeVL 21/2020 vp), että oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain myöhästymismaksun määräämättä jättämistä koskevaa säännöstä tulee täydentää maininnoin seuraamuksen määräämättä jättämisestä kohtuuttomuuden perusteella. Oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain myöhästymismaksusääntelyä ei kuitenkaan muutettu tuossa yhteydessä. Valtiovarainvaliokunta katsoi, ottaen huomioon myöhästymismaksua koskevan sääntelyn laaja-alaisuuden ja myöhästymismaksun laajan käyttöalan sekä automaattiseen päätöksentekoon liittyvän säädösvalmistelun, että sääntelyn muuttaminen ei ollut tarkoituksenmukaista tuossa yhteydessä. Valiokunta piti kuitenkin tärkeänä, että hallitus arvioi myöhästymismaksua koskevan sääntelyn uudistamistarpeet automaattiseen päätöksentekoon liittyvän säädösvalmistelun yhteydessä huomioiden perustuslakivaliokunnan lausunnossaan esittämät näkökohdat

Esityksessä ehdotetaan, että oma-aloitteisen verotuksen myöhästymismaksumenettelyyn liittyvää kuulemisvelvollisuutta ja maksun määräämättä jättämisen perusteita laajennettaisiin.

Verovelvolliselle olisi varattava tilaisuus selvityksen antamiseen ennen myöhästymismaksun määräämistä, ellei verovelvollisen kuuleminen ennen myöhästymismaksun määräämistä olisi ilmeisen tarpeetonta. Jos myöhästymismaksua määrättäisiin enintään 200 euroa, olisi tilaisuus selvityksen antamiseen varattava vain, jos se on erityisestä syystä tarpeen. Verovelvollisen kuuleminen muodostuisi siten pääsäännöksi, jos myöhästymismaksua tulisi määrättäväksi enemmän kuin 200 euroa. Sääntely vastaisi kuulemismenettelyä tulotietojärjestelmästä annetun lain perusteella määrätyn myöhästymismaksun yhteydessä.

Myöhästymismaksun määräämättä jättämisen perusteita laajennettaisiin siten, että myöhästymismaksu jätettäisiin määräämättä, jos ilmoituksen antaminen on viivästynyt verovelvollisesta riippumattomasta syystä tai laiminlyönnille on pätevä syy tai muu erityinen syy. Veronkantolain säännös myöhästymismaksun perimättä jättämisestä kumottaisiin. Säännös liittyy nykyiseen menettelyyn, jossa verovelvollista ei pääsääntöisesti kuulla ennen myöhästymismaksun määräämistä. Perimättä jättämistä koskevalle säännökselle ei olisi enää tarvetta, kun myöhästymismaksu jätettäisiin vastaavilla perusteilla määräämättä. Lisäksi myöhästymismaksun määräämättä jättämistä koskeva säännös muutettaisiin oikeusharkintaiseksi.

Ehdotettu erityissääntely ja tietosuoja-asetus

Automaattista ratkaisemista koskeva erityissääntely olisi mahdollista yleisen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 2 kohdan b alakohdan liikkumavaran puitteissa. Jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa automaattinen käsittely hyväksytään, on vahvistettava myös asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi. Tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 3 kohdan mukaan 2 kohdan a ja c alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa rekisterinpitäjän on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi; tämä koskee vähintään oikeutta vaatia, että tiedot käsittelee rekisterinpitäjän puolesta luonnollinen henkilö, sekä oikeutta esittää kantansa ja riitauttaa päätös. Tämä 22 artiklan 3 kohta ei kuitenkaan sanamuotonsa mukaan soveltu 22 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettuihin tilanteisiin, joista esityksessä ehdotetuissa säännöksissä on kysymys. Myöskään EU:n tietosuojatyöryhmän suuntaviivoista (WP 29 Suuntaviivat automatisoiduista yksittäispäätöksistä, WP251rev.01s) ei voi tehdä sellaista johtopäätöstä, että 22 artiklan 3 kohdassa tai tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 71 perustelukappaleessa mainittuja suojatoimia edellytettäisiin poikkeuksetta myös 22 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisissa tilanteissa. Suojatoimien on mainitun alakohdan sanamuodon mukaan oltava asianmukaisia ja nämä on vahvistettava puheena olevassa lainsäädännössä. Lainsäädännön laatimisen yhteydessä on siten arvioitava kulloiseenkin tilanteeseen asianmukaiset suojatoimet.

Kuten lausunnossa on edellä todettu, esityksessä ehdotetaan poikettavaksi tietyiltä osin hallintolakiin ehdotetuista automaattisen päätöksenteon yleissäännöksistä. Oikaisuvaatimusten ja muiden päätösten automaattisen käsittelyn sallimista koskevat säännökset rajaisivat automaattisen päätöksenteon vain sellaisiin tilanteisiin, joissa verovelvollisen tai tullivelallisen oikeusturva ei vaarannu. Säännökset koskisivat ainoastaan sellaisia tilanteita, joissa ei ole tulkinnanvaraa. Tällöin olisi kysymys siten joko olosuhteiltaan selvistä tilanteista, joissa ratkaisu on yksiselitteisesti johdettavissa tai tilanteista, joissa päätös tehdään verovelvollisen vaatimuksen mukaisesti. Näissä tilanteissa verovelvollisen oikeusturva ei vaarannu vero-, tulli- tai muun hallinto-oikeudellisen lainsäädännön näkökulmasta. Myöskään tietosuoja-asetuksen näkökulmasta näissä tilanteissa ei voida katsoa muodostuvan riskiä rekisteröidyn oikeuksien toteutumiselle, kun otetaan huomioon keskeinen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan taustalla oleva tavoite ihmisten suojaamisesta sellaiselta automaattiselta päätöksenteolta, joissa hänen ominaisuuksiaan arvioidaan virheellisin perusteilla ilman ihmisen mahdollisuutta vaikuttaa tähän arvioon.

Oma-aloitteisen verotuksen myöhästymismaksun määrääminen automaatiassa perustuisi automaattista ratkaisemista koskevaan yleislainsäädäntöön. Myöhästymismaksun määräämistä koskevaan kuulemismenettelyyn ehdotetaan 200 euron kuulemisrajaa, joten ehdotettua säännöstä on myös tämän esityksen yhteydessä tarkasteltu tietosuoja-asetuksen 22 artiklan valossa, koska kuulemisrajan alle jäävät myöhästymismaksuja koskevat päätökset tehtäisiin pääsääntöisesti automaattisessa menettelyssä. Koska myöhästymismaksun määräämisestä säädetään kansallisessa lainsäädännössä 22 artiklan 2 kohdan b alakohdan liikkumavaran puitteissa, ei 22 artiklan 3 kohta tai johdanto-osan 71 perustelukappale koske myöhästymismaksun määräämistä.

Oikaisuvaatimusten automaattista ratkaisemisen perusteena olisi verovelvollisen oma vaatimus ja verovelvollisen itsensä esittämät tiedot. Automaatiassa annettava päätös oikaisuvaatimukseen perustuisi lisäksi määrämuodossa esitettyihin seikkoihin, joiden oikeellisuudesta voidaan koneellisesti varmistua riittävästi. Automaattinen ratkaiseminen olisi lisäksi mahdollista rajoitetusti vain

niissä tapauksissa, joissa asian ratkaiseminen ei edellytä tapauskohtaista harkintaa tai joissa käsittelijä on arvioinut tapauskohtaista harkintaa koskevat seikat. Lisäksi automaatio edistäisi oikaisuvaatimusten viivytyksetöntä käsittelyä. Ehdotetun sääntelyn katsotaan olevan tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla yleisen edun mukainen ja rekisteröidyn kannalta oikeasuhteinen. Ehdotettu sääntely täyttäisi myös tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 2 kohdan b alakohdassa edellytykset asianmukaisista suojatoimista.

Esityksen sisältämien veroilmoituksen, perukirjan, muun ilmoituksen tai tietojen antamisajan taikka perunkirjoituksen toimittamisajan pidentämistä ja täytäntöönpanon keskeyttämistä koskevien asioiden katsotaan olevan yksiselitteisen selviä tapauksia, joissa oikeus saada hakemukseen perusteltu päätös tai mahdollisuus saada tarvittaessa päätöstä koskevia lisätietoja Verohallinnolta on katsottavissa riittäviksi suojatoimiksi. Ennakonpidätysprosenttia ja ennakonkannossa maksettavaa veroa koskevien päätösten osalta verovelvollisella on puolestaan oikeus pyytää pidätysprosentin tai ennakkoveron uudelleen määräämistä ja tehdä oikaisuvaatimus saamastaan päätöksestä. Maksujärjestelyyn ryhtymistä koskevien automaattisten päätösten osalta säädettäisiin luonnolliselle henkilölle oikeus maksujärjestelyä pyytäessään vaatia, että Verohallinto ei ratkaise asiaa automaattisesti. Valmistelussa on katsottu, että hallintolain oikeussuojaedellytystä poikkeamista koskevia edellä mainittuja ehdotuksia voidaan pitää 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla yleisen edun mukaisena ja rekisteröidyn kannalta oikeasuhteisena. Ehdotettu sääntely täyttäisi myös tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 2 kohdan b alakohdassa edellytykset asianmukaisista suojatoimista.

Lopuksi

Lakiehdotusten ei valmistelussa ole arvioitu olevan ongelmallisia perustuslain 6 §:n 1 momentin, 10 §:n 1 momentin, 12 §:n 2 momentin tai 21 §:n säännösten kannalta. Lisäksi on arvioitu, että ehdotuksissa on käytetty asianmukaisesti yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaa liikkumavaraa.

Valmistelussa on katsottu, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Säännösten luonteen takia hallitus kuitenkin piti suotavana, että perustuslakivaliokunta antaisi esityksestä lausunnon.

Kunnioittavasti,

Pia Kivimies
neuvotteleva virkamies